

Representantforslag 142 S

(2010–2011)

fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Tord Lien og Jon Georg Dale

Dokument 8:142 S (2010–2011)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Tord Lien og Jon Georg Dale om å utarbeide undervisningsmateriell om norske krigsseileres innsats under andre verdenskrig

Til Stortinget

Bakgrunn

Den norske skole er ansvarlig for å formidle og undervise om Norges historie. Å ha kunnskap om landets historie og egen identitet er en viktig forutsetning for å forstå både egen og andres kultur.

Den andre verdenskrig og dens hendelser er en viktig del av Norges historie, og dermed er det viktig at kommende generasjoner får god innsikt og kunnskap om den innsats som også den norske handelsflåten og krigsseilerne sto for.

Det særegne ved krigsseilerne var at de tilhørte den eneste sivile yrkesgruppe som den norske regjering i London kommanderte til å gjøre tjeneste for de allierte. Ingen annen yrkesgruppe i Norge ble kommandert til å arbeide under så farlige forhold som krigsseilerne, og siden den norske regjering i april 1940 vedtok at hele den norske handelsflåte skulle underlegges dens kommando, var det fedrelandet de seilte for. Norske sjøfolk betalte en høy pris for å bringe forsyningene som utgjorde 40 pst. av det som skulle gjøre det mulig for briter og amerikanere å opprettholde motstanden mot nazistene og muliggjøre invasjonen i Europa.

Norge hadde et totaltap på 4 500 personer på sjøen. Da er Marinens tap under krigen medregnet.

Mange av de 377 norske sjømenn som ble drept av fienden i perioden 1. september 1939 til primo april 1940, var bare i 15–16 årsalderen. Norge var da nøytralt, og perioden kalles for den glemte krigen.

I tillegg til å bli drept eller fysisk/psykisk skadet i det infernoet som mange opplevde på sjøen, ble rundt 300 norske sjømenn tatt til fange og plassert i japansk fangenskap. Sommeren 1940 satt 700 nordmenn i forvaring på skip ved, eller i interneringsleire, i Nord- og Vest-Afrika.

Allerede i 1941 uttalte admiral Land, som var formann i den amerikanske maritime kommisjonen, at den norske handelsflåten «er mer verdt for de alliertes sak enn en million soldater.» Senere sluttet både Churchill og Roosevelt seg til denne uttalelse.

Gunnar Sønsteby og andre veteraner jobbet etter krigen aktivt for å skaffe krigspensjon til de norske krigsseilerne. Sønsteby, som selv er Norges høyest dekorerte borger, har uttalt at krigsseilerne var de eneste nordmenn som gjorde en innsats av betydning for krigens varighet.

«De vant krigen, men tapte freden». Dette paradoksale utsagnet er for alltid knyttet til krigsseilernes vanskjebne etter krigen, og den skammelige behandlingen de hjemvendte sjøfolkene fikk av det frie Norge etter 1945.

Det bitreste nederlaget var da krigsseilerne tapte kampen om Nortraships hemmelige fond. Først i 1972 fikk krigsseilerne oppreisning da Stortinget vedtok en såkalt ex gratia-utbetaling til alle krigsseilere og deres etterlatte.

På skriftlig spørsmål fra representanten Bente Thorsen til kunnskapsministeren om hun vil legge til rette for at elever på ungdomsskolenivå får undervisning i krigsseilernes innsats både før og etter den andre verdenskrig, svarte statsråden 24. mars 2011 følgende:

«Historiefaget i videregående opplæring inneholder kompetansemål der elevene blant annet skal drøfte virkninger av de to verdenskrigene. Her vil krigsseilernes innsats ha en naturlig plass. I grunnskolen er det ikke tilsvarende mål som peker på verdenskrigene, men elevene skal etter 10.trinn lage spørsmål

om sentrale internasjonale konflikter på 1900-tallet og frem til vår tid. Her vil det være nærliggende å legge inn forhold knyttet til verdenskrigene. Kompetansemålene for de enkelte delene av læreplanen er brede, og enkelthendelser eller personer omtales derfor som regel ikke eksplisitt. Det lokale arbeidet med læreplanene, som også omfatter den enkelte lærers forberedelse til undervisningen, gir imidlertid rom for å utdype bestemte historiske hendelser. Kunnskap om Norges historie og egen identitet er, som representanten skriver, en forutsetning for å forstå egen og andres kultur. Læreplanene legger til rette for å integrere epoken hvor krigsseilerne gjorde en stor innsats, men krigsseilerne er ikke spesifikt nevnt i læreplanene.»

Forslagsstillerne mener det er viktig at lærernes frihet til å velge innhold i undervisningen ikke svekkes. Men en forutsetning for at lærerne skal kunne velge å undervise i denne del av historien er at denne historien gjøres mer tilgjengelig for historielærerne.

Forslagsstillerne er også kjent med at Stiftelsen Arkivet i Kristiansand har fått nasjonalt ansvar for å formidle krigsseilernes historie både før, under og etter andre verdenskrig. Prosjektet startet opp i april 2011.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides undervisningsmaterieell til bruk for lærere som underviser i ungdomsskolen om norske krigsseileres innsats og historie før, under og etter den andre verdenskrig.

4. mai 2011